

Justyna Krajewska

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Etyczne dylematy użytkowników portali i forów internetowych

Internet stanowi nieodłączny element życia współczesnego człowieka. Uważa się, że dzięki temu medium transformacji uległy wszystkie sfery ludzkiego życia. Ta powszechnie dostępna sieć o zasięgu ogólnosiwiatowym jest jednym z największych, o ile nie największym źródłem informacji i wiedzy na różnorodne tematy oraz niezwykle ważnym narzędziem komunikacji społecznej. Podstawowe cechy Internetu, do których zalicza się światowy zasięg, multimedialność oraz interaktywność, sprawiają, że odgrywa on ważną rolę w życiu każdego z nas. Funkcjonowanie dzisiejszego społeczeństwa jest w pewnym sensie uzależnione od informacji, w szczególności szybkości jej pozyskiwania czy też przekazywania. Rozwój usług dostępnych w Internecie przyczynia się także do wzrostu jego roli w zakresie komunikacji społecznej. W kontekście tak rozumianej roli Internetu, jest on najczęściej definiowany jako nowy, multimedialny sposób komunikacji między ludźmi i instytucjami, który pozwala na przekaz tekstu, obrazu i dźwięku, a także na komunikację dwustronną, tanią i sprawną lub jako nowe społeczeństwo istniejące w świecie wirtualnym, mające swoje własne instytucje, normy i kulturę. Jest ono miejscem, w którym zachodzą rzeczywiste procesy społeczne, takie jak nawiązywanie przyjaźni, rodzenie się miłości, ale również buntu i wrogości wobec innych użytkowników Internetu.

Komunikacja społeczna uznawana jest za nieodłączny proces towarzyszący człowiekowi od zarania dziejów. Nowoczesne technologie, poprzez zmianę sposobów komunikowania się, znacznie ułatwiają proces nawiązywania relacji międzyludzkich. Modyfikacji ulegają również możliwości i potrzeby społeczeństwa w tym zakresie. Komunikowanie się za pomocą Internetu stało się jedną z najpopularniejszych metod nie tylko porozumiewania się z gronem bliższych czy dalszych znajomych, lecz również nawiązywania nowych znajomości, mających charakter przyjacielski, partnerski, a nawet i intymny. Tym pierwszym służą przede wszystkim portale społecznościowe, gdzie poprzez założenie profilu możemy z łatwością odnaleźć znane nam osoby i nawiązać z nimi dialog. Z kolei w drugim z przypadków bardziej pomocne są portale randkowe, gdzie mamy okazję do poznania zupełnie nowych, obcych dotąd nam osób. Portale randkowe są nie tylko okazją do flirtu czy też romansu pomiędzy dwojgiem ludzi. Dla wielu ich użytkowników stały się również miejscem poszukiwania partnera życiowego. Fakt ten przyczynił się do przeprowadzenia badań, których wyniki zostały zaprezentowane w książce autorstwa Kamili Kacprzak i Romana Lepperta, zatytułowanej *Związki miłosne w sieci. Poszukiwanie partnera życiowego na portalach randkowych*. Zostały w niej przedstawione opinie osób badanych dotyczące

ich stosunku do świata wirtualnego, dotychczasowe osobiste doświadczenia respondentów w nawiązywaniu bliskich i intymnych relacji prowadzących do stworzenia związku oraz funkcjonowanie młodych dorosłych na portalach randkowych.

Jako osoba, która również przeprowadzała badania w Internecie na potrzeby pracy badawczej, szczególnie uwagę zwracam na możliwości, jakie daje społeczeństwu sieć. Internet, jak już zostało wspomniane, jest narzędziem przenikającym do niemal wszystkich sfer życia ludzkiego, niejednokrotnie bardzo dla nas ważnych. Taką sferą jest z pewnością poszukiwanie poprzez tego typu medium miłości, co zostało zaprezentowane w publikacji Kamili Kacprzak i Romana Lepperta. Równie ważną sprawą dla społeczeństwa wydaje się popularne od kilku lat poszukiwanie dzieci do adopcji ze wskazaniem na stworzonych w tym celu forach internetowych, co było tematem badań przeprowadzonych przeze mnie w 2011 roku.

Co umożliwia nam zatem korzystanie z portali randkowych? Czy możliwości te są oceniane pozytywnie, czy może stanowią zagrożenie? Okazuje się, że badani znacznie częściej zwracają uwagę na zalety serwisów aniżeli wady. Pozwolę sobie w tym momencie przytoczyć fragment książki:

Pozytywne skutki zauważali wszyscy respondenci niezależnie od okresu posiadania konta na serwisie. Podsumowując wypowiedzi badanych, portal pozwala na: nawiązanie relacji, poznanie osobowości drugiego człowieka, dowartościowanie się, nieodczuwanie samotności, jest sposobem na spędzenie wolnego czasu i dostarcza rozrywki, służy zabiciu nudy, zapewnia doznania estetyczne wynikające z oglądania atrakcyjnych osób. To, jakie korzyści z użytkowania portalu zauważają respondenci, wynika głównie z ich oczekiwań co do tego miejsca (Kacprzak, Leppert, 2013, s. 164).

Wymienione przez respondentów korzyści są rzeczywiście istotnymi plusami portali randkowych. Możliwość przeżycia przygody oraz poznania nowych wartościowych ludzi decyduje o kontynuowaniu korzystania z tych serwisów. Respondenci wierzą także, iż jest możliwe odnalezienie w ten sposób miłości swojego życia. Dowodem tego są pary, które poznały się w ten sposób, a których znajomość w wyniku dewirtualizacji przerodziła się w głębokie uczucie i zaowocowała trwałym związkiem.

Choć zagrożenia wynikające z korzystania z portali randkowych bez wątpienia istnieją, to zwróciła na nie uwagę jedynie część respondentów. Wskazują oni na takie negatywne konsekwencje, jak: niebezpieczeństwo związane z wykorzystaniem zamieszczonych danych oraz zdjęć, rozczarowanie wynikające z nieudanego spotkania, stratę czasu oraz seksualne propozycje, które mogą wpływać niekorzystnie na samopoczucie użytkownika i jego poczucie wartości. Niekorzystnie jest oceniany także fakt, że w wyniku możliwości komunikacyjnych, jakie daje Internet, posiada się więcej znajomych w sieci niż w rzeczywistości. Niejednokrotnie słyszymy powiedzenia i spotykamy się z licznymi obrazkami na portalach typu kwejk czy demotywatory o następujących treściach: „Znajomi na Facebooku są jak długopisy. Masz ich setki, a pisze może z pięć...”, „Pół tysiąca znajomych na Facebooku, a i tak nie ma z kim pogadać”, „1 000 znajomych na Facebooku, a sylwester z Polsatem” lub „Tylu znajomych na portalu, a na wesele nie ma z kim iść”. Wirtualne znajomości, niemające odzwierciedlenia w rzeczywistości, stają się realnym problemem i tak jak nieraz pomagają przezwyciężyć samotność użytkownikom, tak równie silnie nieraz tę samotność wzmacniają, gdyż mimo wszystko to relacje

bezpośrednie zdaniem osób badanych są bardziej cenione niż kontakt wirtualny. Ubogi przekaz w sygnały niewerbalne, pozbawienie kontekstu społecznego i mniejsze zaangażowanie emocjonalne wpływają na to, że użytkownicy portalu dążą do przeobrażenia znajomości online w znajomość offline. Warto zaznaczyć, że przeobrażenie relacji wirtualnej w bezpośrednią stanowi ich zdaniem warunek przetrwania internetowej znajomości.

Część zagrożeń, jakie wynikają z korzystania z portali randkowych, nie została wskazana w wypowiedziach osób badanych. Jednym z największych negatywnych skutków jest ryzyko uzależnienia się od portali randkowych. Uzależnić można się jednak nie tylko od korzystania z serwisów *stricte* randkowych, lecz również od wszelkich pozostałych portali dostępnych w sieci. Zalicza się do nich m.in. takie portale społecznościowe, jak Facebook czy Nasza Klasa. Na uzależnienie od portali randkowych szczególnie narażone są te osoby, które spędzają w sieci wiele godzin, a czas ten przeznaczają na romansowanie, przeglądanie profili osób budzących ich zainteresowanie oraz rozmowy z innymi użytkownikami tychże serwisów.

Inne zagrożenia czyhające na użytkowników sieci to:

- zjawisko toksycznego rozmawiania, mające miejsce wtedy, gdy wykorzystując możliwość ukrycia własnej tożsamości, internauta staje się niemiły czy też agresywny;
- kłamanie oraz fałszowanie własnej tożsamości, które staje się możliwe dzięki anonimowości w sieci;
- wirtualna niewierność, na którą narażone są stałe relacje uczuciowe;
- ryzyko stania się ofiarą cybermolestowania czy cyberprześladownicy;
- niemiłe lub niebezpieczne sytuacje na skutek pojawienia się podczas spotkania offline zupełnie innej osoby niż ta, której profil został zamieszczony w Internecie.

Korzystanie z portali randkowych niesie zatem ze sobą zarówno pozytywne, jak i negatywne konsekwencje. Według osób badanych znacznie więcej możemy zyskać aniżeli stracić.

Innym sposobem komunikowania się poprzez Internet jest komunikowanie się za pomocą forów internetowych. Te z kolei służą poznaniu opinii społeczeństwa na interesujący nas temat i polegają na ciągłej, publicznej wymianie wiadomości w konkretnej sprawie. Oprócz możliwości publikacji wiadomości na witrynie internetowej, niekiedy jest także możliwość wysłania tzw. wiadomości prywatnej do wybranego użytkownika. Fora internetowe stały się miejscem, które posłużyło mi do zebrania materiału empirycznego w trakcie moich własnych badań, które dotyczyły zjawiska adopcji ze wskazaniem.

Co nazywamy adopcją ze wskazaniem? Jest to forma adopcji stanowiąca przeciwieństwo adopcji blankietowej. W tym przypadku rodzice biologiczni zrzekają się władzy rodzicielskiej na rzecz konkretnie wskazanych osób. Matka biologiczna ma więc prawo dokonać wyboru przyszłych rodziców dla swojego dziecka. Fora internetowe są głównym źródłem wiedzy na temat adopcji ze wskazaniem. Prócz podstawowych informacji na temat procedury tego typu przysposobienia znajdują się tam ogłoszenia matek, chcących oddać swoje dziecko wybranym przez siebie nowym rodzicom oraz par bądź też osób samotnych, chcących zaadoptować malucha poprzez tę formę adopcji. Internetowe fora dotyczące adopcji ze wskazaniem powstały w dużej mierze dzięki matkom biologicznym, które przekazały swoje dzieci wybranym przez siebie rodzicom adopcyjnym.

Zwolenników adopcji ze wskazaniem jest tak wielu, jak i przeciwników. Uznana za legalną formę zgody na adopcję budzi wiele kontrowersji, przede wszystkim w świetle prawa. Ci, którzy są jej przeciwni, powołują się na sytuacje, w których dziecko oddawane jest rodzicom adopcyjnym przez rodziców biologicznych w zamian za uzyskaną pomoc finansową. W wyniku takiej adopcji ze wskazaniem dziecko może stać się przedmiotem handlu, co godzi w jego dobro i przepisy prawne. Przeprowadzone badania dowodzą, iż osoby adoptujące dzieci poprzez fora internetowe mogą mieć również na celu ukrycie niesprzyjających procedurze adopcyjnej czynników, np. brak przygotowania do rodzicielstwa adopcyjnego w ośrodku adopcyjnym, nieposiadanie świadectwa ukończenia szkolenia dla rodziców adopcyjnych czy niewystarczający staż małżeński. Nasuwa się pytanie — czy również korzystanie z portali randkowych ma na celu ukrycie czegoś? Czy posługiwanie się siecią przez użytkowników ma na celu zamaskować jakieś niewygodne fakty związane z ich osobą?

Ponadto ogłoszenia poruszające kwestię korzyści finansowych w zamian za dziecko można w pewien sposób porównać do wiadomości uwzględniających propozycje seksualne na portalach randkowych. Zarówno jedno, jak i drugie są bowiem nieetyczne i godzą w dobro — dziecka lub dorosłego człowieka. W przypadku forów internetowych dotyczących adopcji ze wskazaniem, policja zapewnia, że ogłoszenia zamieszczane na tych witrynach są stale monitorowane. Analizie poddawane są jednak tylko te, które budzą wątpliwości natury prawnej, a więc wskazują na chęć uzyskania pomocy finansowej i naruszenie prawa. W drugim z przypadków, niestety, wiadomości nie są kontrolowane w żaden sposób, choć użytkownicy portali randkowych wskazują na potrzebę ich weryfikacji. Jedna z respondentek uczestnicząca w badaniu, którego wyniki zostały zaprezentowane w książce Kamili Kacprzak i Romana Lepperta, podkreśla, że wysyłane wiadomości powinny być w jakiś sposób kontrolowane, aby wykluczyć ewentualne propozycje seksualne. Wiąże się to przede wszystkim z koniecznością zapewnienia bezpieczeństwa i ochrony w sieci osobom niepełnoletnim. Problemem pozostaje jednak sposób, w jaki miałyby być owe wiadomości sprawdzane przez jednostki nadzorujące.

Podsumowując, korzystanie z Internetu jest niewątpliwie elementem życia większości społeczeństwa. Należy jednak pamiętać, iż komunikacja poprzez Internet nie zawsze służy nawiązywaniu uczciwych, opartych na wzajemnym zrozumieniu i wsparciu relacji. Zarówno użytkownicy portali randkowych, jak i forów internetowych narażeni są na liczne niebezpieczeństwa sieci. Wspomniane serwisy służą niekiedy nieetycznemu zachowaniu, które jest w pewien sposób chronione przez gwarantującą nam w sieci anonimowość. Aby relacje internetowe zaowocowały pozytywnymi doświadczeniami, należy przestrzegać podstawowej zasady — zachować zdrowy rozsądek i bezpieczeństwo w sieci.

Bibliografia

- Kacprzak K., Leppert R. (2013). *Związki miłosne w sieci. Poszukiwanie partnera życiowego na portalach randkowych*. Kraków: Oficyna Wydawnicza „Impuls”.